
Теорія політики

УДК 316.334.3

Марченко Ю. В.*Кандидат політичних наук, докторант Національного інституту страт
еґічних досліджень***СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ ВЕЛИКИХ ПІДПРИЄМСТВ
В УКРАЇНІ**

З точки зору політологічного дискурсу аналізуються проблеми і перспективи розвитку (становлення) системи безпеки підприємництва в Україні. Акцент робиться на безпеці великих підприємств, які мають складати фундамент основних ринкових інститутів.

Ключові слова: *підприємництво, підприємство, безпека, великий бізнес, перспектива.*

Загальна спрямованість стратегії підтримки підприємництва в Україні — зниження адміністративних бар'єрів, зменшення корупції, лібералізація підприємницького клімату та зниження вартості здійснення підприємницької діяльності у країні. Таку стратегію розвитку національного підприємництва в Україні закріплює Програма економічних реформ на 2010–2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», що передбачає посилення сталого економічного розвитку, підвищення стандартів життя, поліпшення бізнес-клімату, залучення інвестицій, модернізацію інфраструктури та базових секторів [6].

Задля ефективності політика підтримки розвитку підприємництва має поєднувати регуляцію підприємницької діяльності із системними заходами щодо створення макро- й мікроекономічних умов безпеки підприємництва.

Пошук оптимального переліку та змісту нагальних реформ в умовах посткризового відновлення відбувається у напрямі поєднання двох суперечливих завдань. З одного боку — забезпечення запланованого

рівня бюджетних надходжень, з іншого — стимулювання економічної активності, створення умов для максимального розкриття потенціалу національного підприємництва. Це — головний виклик ефективності та перспективам розвитку соціально-політичної моделі формування безпеки підприємництва в Україні на сучасному етапі, що передбачає розробку та реалізацію системи широких заходів із подолання кризових і депресійних явищ у національній економіці, забезпечення модернізаційної реструктуризації останньої [6].

Аналізуючи перспективи розвитку системи безпеки підприємництва в межах вітчизняної соціально-політичної моделі, яка охарактеризована в попередніх наших публікаціях [див., напр.: 5] як гібридно-демократична, обмежитись означеними вище загальними пропозиціями не можна. Проте вони можуть постати як вихідна база для формування низки більш спеціальних та конкретизованих напрямків формування соціально-політичного клімату для безпечної підприємницької ініціативи в державі. Також, маючи на меті в цій статті конкретизувати соціально-політичні перспективи розвитку системи безпеки підприємництва в Україні, ми спираємось на роботи З. Варналія, В. Гейця, В. Голікова, А. Грищенка, М. Долішнього, П. Єщенко, Я. Жаліла, С. Клімової, В. Кредісова, О. Макобрій, С. Мочерного, І. Саврас, В. Черняка, А. Шегди та ін.

Сьогодні основні компоненти задекларованої демократичної моделі формування безпеки підприємництва в Україні впроваджуються переважно механічно. По-суті вони не являють цілісну систему, переважно не узгоджені між собою, некомплексні й непослідовні, впроваджуються в полі фактично автократичної політичної системи із зовнішніми демократичними ознаками.

Аналізувати перспективи розвитку та підвищення ефективності соціально-політичної моделі безпеки підприємництва на вітчизняному просторі необхідно суттєво розділяючи заходи, спрямовані на підтримку та розвиток великого, середнього та малого бізнесу — і це є на сьогодні нагальною задачею.

Державні механізми регулювання та підтримки бізнес-структур мають суттєво різнитись залежно від їх масштабу. На жаль нині домінує тенденція вирівнювання вимог і норм для підприємництва всіх рівнів.

Із законодавчої точки зору критерії віднесення підприємства до тієї чи іншої групи є більш ніж конкретними. Основні засади господарювання в Україні та регулювання господарських відносин, що виникають у процесі організації та здійсненні господарської діяль-

ності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання, визначаються в Господарському кодексі України з відповідними доповненнями. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань регулювання підприємницької діяльності» № 523-VI від 18.09.2008 р. дав нові визначення малого, великого та середнього бізнесу [2]. Згідно нових критеріїв:

малими є підприємства, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний рік не перевищує 50 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує 70 млн. грн.;

великими є підприємства, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний рік перевищує 250 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за рік перевищує суму 100 млн. грн.;

усі інші підприємства визначаються середніми [2].

Світова практика свідчить, що малий бізнес має дуже велике значення, проте не можна знецінювати важливість великого бізнесу та зневажати його об'єктивну роль в економіці держави.

Великі підприємства останніми роками піддаються серйозній критиці. Їх звинувачують у бюрократизмі, негнучкості, монополізмі й ін. Позитивні ж якості — заповзятливість, ефективність, неформальне відношення до справи й багато чого в тому ж роді — пов'язуються тільки з малим бізнесом. Однак при зваженому підході до великих підприємств не можна ігнорувати той факт, що при всіх своїх недоліках вони є стрижнем будь-якої сучасної розвинутої економіки. Поряд зі слабкостями, великі підприємства, мають і сильні сторони. Вони в більшості дотримуються правил конкурентної боротьби. Вони дозволяють забезпечувати середній сегмент ринку аналогічними товарами меншої собівартості (за рахунок масового виробництва. Завдяки діяльності великих фірм були отримані серйозні результати в галузі науково-технічного прогресу: збільшилася продуктивність праці, знизилася витрати виробництва.

Останнім часом в межах існуючої соціально-політичної моделі безпеки підприємництва проявляється чітка, але внутрішньо суперечлива тенденція протиставлення великого і малого бізнесу із розмиванням між ними бізнесу середнього як найменш визначеного. Складається враження, що в реальності великий бізнес існує тільки за умови пригнічення малого, а малий може розвиватись лише в тому випадку, якщо

буде створений державний механізм обмеження великого бізнесу. Проте, очевидно, що і перше, і друге можливе лише в умовах співробітництва. В той же час, саме уявлення про протиборство призводить до спроби урівняти не стільки в правах, скільки в умовах (вимогах) великий і малий бізнес, що є вкрай шкідливим.

Тож, у спробі послідовно виокремити перспективи розвитку державних механізмів регулювання і забезпечення безпеки підприємницької діяльності для різних груп бізнесу, — у цій статті сконцентруємо увагу на розвитку вітчизняного великого підприємництва та політичному полі, в якому воно функціонує, на особливостях регулювання великого бізнесу в Україні і звернемось до розробки пропозицій щодо покращення регулятивних впливів.

Більшість вітчизняних великих підприємств були сформовані в межах адміністративно-командної системи, із такими негативними моментами, як централізоване планування, переважно екстенсивні способи господарювання, адміністративні методи управління і ціноутворення тощо. Ці риси гальмували розвиток великого підприємництва і перешкоджали створенню здорового ринку великих виробників, що відчувається і сьогодні [8, с. 2–4].

Сьогодні в умовах ринкової економіки проявляється низка позитивних для великого підприємництва рис: демонополізація, роздержавлення та велика приватизація. Проте ці риси можуть постати тільки основою для створення ефективної соціально-політичної моделі формування безпеки підприємництва, а не репрезентують її в повній мірі.

З початку 90-х років величезна увага приділялася проблемі становлення й розвитку малих підприємств. Однак інтерес і проблеми великих підприємств у цей період поступово відсувалися на задній план. Зараз, особливо в умовах фінансово-економічної кризи, проблеми великих підприємств не можна недооцінювати. Адже саме ці підприємства являють собою фундамент, на якому базуються основні ринкові інститути. Саме суб'єкти великого підприємництва представляють державу на світових ринках, відстоюють її економічні позиції, сприяють пришвидшенню інтеграційних економічних процесів та припливу іноземних капіталів в економіку країни. Але ж вони, за умови їх підтримки державою, і захищають ключові галузі національної економіки від шкідливого засилля іноземного капіталу [8, с. 2–4].

Велике підприємництво сьогодні практично й досі не стало об'єктом системного аналізу та законодавчого регулювання. Таким об'єктом

нині є лише його ті чи інші галузі, організаційно-правові форми, аспекти функціонування конкретних підприємств (взаємовідносини між власниками і управлінням, концентрація ринкових важелів влади, соціальна відповідальність та ін.), а також різновиди великого підприємництва (транснаціональні корпорації (ТНК), фінансово-промислові групи (ФПГ), природні монополії). Суттєвою причиною відсутності системного дослідження великого підприємництва є те, що економісти-теоретики минулого недооцінювали його роль і ототожнювали будь-які його прояви з монополією, яка підлягала жорсткій критиці.

В Україні умови формування великого підприємництва є складними, часто несприятливими та суперечливими через низку проблем, які потребують нагального вирішення. Має місце низька ефективність державного регулювання великого підприємництва, не існує цілісного механізму його державної підтримки. Державну підтримку отримують окремі регіони, галузі, об'єкти, і в більшості випадків вона носить експериментальний, пілотний характер. Причиною цього є відсутність чітких визначень щодо об'єктів, суб'єктів великого бізнесу, тому регулюються лише окремі його форми.

Основними формами державної підтримки великих підприємств в Україні є дві групи методів регулювання: економічні та адміністративні. І варто зауважити, що в сучасній реальній практиці більше застосування мають адміністративні методи регулювання (ліцензування, нормування, заборони, дозволи, штрафи, примуси). Економічні методи регулювання, які є визначальними в умовах ринкової економіки, не використовуються належним чином через відсутність необхідного для них інституційного середовища [7; 8].

Надзвичайно важливим для розробки альтернативних заходів є аналіз зарубіжного досвіду розвитку великого підприємництва з приводу питань, які є найбільш актуальними для нинішнього розвитку великого підприємництва в Україні, зокрема: особливості великої приватизації в країнах Східної Європи; механізм взаємодії держави і великого приватного підприємництва; форми та методи регулювання ринкових відносин між великими підприємствами; необхідність та методи PR-діяльності для великих підприємств; інструменти податкового регулювання великих підприємств.

З досвіду великої приватизації країн Східної Європи важливо запровадити такий інструментарій: 1) вжити заходи щодо зміцнення позицій банківського сектору, якому відводиться роль кредитора, сана-

тора фінансової системи; надати державну допомогу тим банкам, які візьмуть на себе фінансування модернізації промисловості; 2) списати зі стратегічно важливих великих підприємств безнадійні борги; надання нових кредитів підприємствам треба жорстко контролювати і протистояти при цьому лобізму промислових кіл, які домагаються пільгового кредитування; 3) запобігати недоцільному розукрупненню великих підприємств, які порівняно з малими мають більшу здатність залучати капіталовкладення і здатні збільшувати обсяги виробництва за рахунок «економії від масштабу»; 4) проводити жорсткішу політику стосовно збиткових структур, вибравши при цьому найоптимальніший варіант вирішення проблеми.

З досвіду США та Японії щодо основних механізмів взаємодії держави і великого приватного підприємництва можна порекомендувати: запровадити практику підписання двосторонніх договорів між державою і великими підприємствами; сприяти подальшому розвитку та вдосконаленню системи контрагування, яку треба будувати на збалансованості економічних інтересів держави і великого підприємництва на принципах цілісності, прозорості, доступності, конкуренції; прийняти закон про лобізм, який повинен стати ефективним методом взаємодії владних структур і великих підприємств, для узаконення і врегулювання їх відносин [8, с. 5].

Тож, перспективи розвитку соціально-політичної моделі формування безпеки підприємництва стосовно великого бізнесу в Україні можна узагальнити в таких заходах: в умовах конкуренції великим підприємствам необхідно проводити погоджену ринкову політику та дотримуватися ділової етики; спільна підприємницька діяльність великих підприємств значною мірою допоможе вирішити проблему нестачі коштів при гromіздких витратних потребах; за постійних закупівель однакової сировини великим підприємствам доцільно укладати між собою угоди, надавши можливість єдиному органу здійснювати гуртові закупівлі, що знижує витрати підприємств; великим підприємствам об'єднувати свої зусилля у формі акціонерних компаній, ФПГ, холдингів, створюючи тим самим фінансово спроможні структури, що зможуть стати реальними конкурентами зарубіжним фірмам.

З метою стимулювання розвитку великих підприємств в Україні варто надати податкові пільги великим підприємствам, які працюють не лише задля отримання прибутку, а й беруть участь у вирішенні проблем соціального захисту; увести пільги на інвестиції, що залуча-

ються в інвестиційно непривабливі великі підприємства; передбачити податкові кредити, бюджетні асигнування для підприємств, які займаються НДДКР, що підвищить їх зацікавленість у нових розробках та нововведеннях і сприятиме зростанню науково-технічного потенціалу країни та ін.

Для окреслення перспектив розвитку соціально-політичної моделі безпеки великого бізнесу, крім нормативно-правових та фінансово-економічних заходів державної підтримки, варто звернутися до питання конкурентоздатності вітчизняних великих підприємств порівняно з зарубіжними.

В Україні, як і в інших країнах колишнього СРСР, була й залишається сьогодні, велика кількість великих заводів. Однак жоден із цих заводів не був таким великим, як провідні західні корпорації. Державні вітчизняні та зарубіжні підприємства як у фінансовому, так і в структурному плані не знаходяться на рівних. Зарубіжні підприємства за технологією і виробничо-організаційною структурою є більш розгалуженими. Вітчизняні завжди включають головний завод і кілька допоміжних виробництв, тоді як до складу великої західної корпорації нерідко входять десятки заводів, розкиданих по світу.

Разом із тим, замовляючи на Заході устаткування, домовляючись про аудит з підприємством, що має міжнародний авторитет, одержуючи міжнародний сертифікат якості, вітчизняні підприємства мають сплачувати суми не менші за західних конкурентів. Так відбувається істотне зниження конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Дана проблема особливо актуальною стала в 2008–2012 рр. на тлі фінансово-економічної кризи [3].

Важливим аспектом вдосконалення соціально-політичної моделі формування системи безпеки підприємництва є створення дієвого нормативно-економічного підґрунтя та умов продуктивної взаємодії великого та малого підприємництва замість постійного коливання від антагоністичного розуміння до позиції «прислужництва» малого бізнесу на користь великого.

Так, як би парадоксально це не звучало, одним з істотних факторів, що впливають на зниження конкурентоспроможності вітчизняних великих підприємств, можна вважати введення спрощеної системи оподаткування для стимулювання малого бізнесу.

Співробітництво малих і великих підприємств може приймати різні форми, і, безсумнівно, сприяє збагаченню економічної системи в цілому.

Однак усталені форми співробітництва між даними секторами в Україні мають деформований характер і здебільшого засновані на проведенні незаконних операцій з метою відхилення від оподаткування.

Зазвичай йдеться про повне або часткове подрібнення великих підприємств і використання ними своїх підрозділів (малих підприємств) з метою ухиляння від оподаткування. Наслідком подальшого розвитку таких форм співробітництва стало не тільки зниження надходжень у бюджет і погіршення конкурентного середовища в малому бізнесі, але й зниження конкурентоспроможності великих підприємств. Дроблення останніх з метою використання спрощеної системи оподаткування призвело до неефективного використання ними ресурсів, підтримки нерентабельних галузей, і, як наслідок, до зниження якості вітчизняної продукції [3].

Для вирішення даної проблеми необхідно ввести законодавчу норму, яка обмежує великим підприємствам обсяги володіння активами малих компаній. Даний захід дозволить також закріпити оптимальне співвідношення між малими й великими підприємствами, що буде відповідати реальним інтересам ринку. Це призведе до відсіювання нерентабельних підприємств.

Переваги співробітництва малих і великих промислових підприємств безсумнівні. Для більшості великих підприємств незручно організовувати у своїх рамках вузькоспеціалізоване виробництво, що вносить зайву різноманітність у номенклатуру виробів, ускладнюючи управління, контроль за якістю, відволікаючи персонал на другорядні проблеми. Тому виробництво багатьох видів комплектуючих передорується малим підприємствам.

Використання підрядників зручно для великих підприємств і внаслідок конкурентної боротьби між ними за укладання контракту на постачання, що забезпечує високу якість продукції. Необхідно відзначити і можливість доступу великих підприємств до найважливіших науково-технічних розробок.

Зараз, в умовах післякризової фінансово-економічної депресії, малі підприємства змушені швидкими темпами йти з ринку, оскільки не мають достатнього капіталу, щоб протистояти кризовим явищам. Більшість великих підприємств вирішує проблему за рахунок скорочення фонду оплати праці або надання в оренду приміщень й устаткування. Етап нагромадження запасів даними підприємствами під час інфляційних процесів уже закінчується і постає проблема їхньої реалізації.

Саме в цей момент так необхідне сприяння реальному співробітництву малих і великих підприємств [1; 3]. Реальна кооперація малих і великих підприємств здатна бути більш дієвим системним фактором безпеки підприємництва, ніж існуючі державні програми підтримки.

Кооперація малих і великих підприємств здатна трохи поліпшити положення також і великих підприємств, оскільки проблема нагромадження запасів сировини й готової продукції за останні часи щонайкраще буде вирішена із залученням малого бізнесу.

У зв'язку із цим, найбільш доцільним є проведення програм, спрямованих не стільки на підтримку того або іншого сектора, скільки на стимулювання їхнього співробітництва в умовах ринку. Проведення даних програм може здійснюватися через банківський сектор, наприклад, за допомогою надання пільг щодо кредитування відповідних операцій [3].

У контексті питання про безпеку великого підприємництва не можна не торкнутись питання взаємодії з підприємницькою практикою Євросоюзу як одного з найбільших ринків світу, на який припадає п'ята частина світової торгівлі і який забезпечує високий рівень життя населення своїх країн.

Відносини між Україною та Європейським Союзом набули офіційного статусу у грудні 1991 р., коли ЄС визнав Україну як незалежну державу і суб'єкта міжнародних відносин. З того часу взаємини між Україною та Євросоюзом пройшли досить непростий етап і на сьогодні являють складну нормативно-правову систему регулювання торговельних відносин. Можна назвати досягненням надання Україні статусу країни з ринковою економікою, що підвищило рівень можливостей поглиблення зв'язків між бізнес-колами України та країн ЄС [4]. Особливу роль у зовнішньоторговельних відносинах відводять великому вітчизняному бізнесу, який, виходячи з товарної номенклатури експорту України до країн ЄС, є двигуном у розвитку співпраці.

Сучасні євроінтеграційні проблеми великого бізнесу України первісно випливають із його історичного концентрування у фінансово-промисловій групі. Адже процедура приватизації державних підприємств в Україні наприкінці ХХ ст. стала головним засобом перерозподілу суспільного багатства, а не засобом прискорення капіталоутворення, необхідного для забезпечення конкурентоспроможності економіки. Процес приватизації був не лише непрозорим і несправедливим, але й у багатьох випадках супроводжувався порушенням чинних законів. Серед основних чинни-

ків низької ефективності приватизації можна виділити: великий рівень монополізму в економіці на початковому етапі приватизації, непрозорість процесів приватизації, обмеженість участі зовнішніх інвесторів, послаблення державного контролю за підприємствами, випередження процесу приватизації від політичного та адміністративного розвитку [4]. Така «генетика» розвитку присутня у фінансово-промислових групах, які мають у своїй власності найбільш прибутковий бізнес в Україні.

Широкий розмах фінансово-промислових груп в Україні призвів до монополізації багатьох галузей економіки. На жаль, встановлена 35% «межа монополізації» в Україні порушується і основним порушником є держава, в першу чергу це стосується таких утворень як Укрзалізниця та Укрпошта. Також діяльність багатьох фінансово-промислових груп має закритий характер — адже досвід «цивілізованого світу» заробляти на чесному та відкритому іміджі компанії сьогодні не є конкурентно необхідним для вітчизняних компаній. Але ця закритість компаній призводить до того, що вони мають обмежений доступ до зовнішніх джерел фінансування, що їх діяльність підпадає під загрозу з боку значних політичних ризиків [4].

Виходячи з принциповості у досягненні намірів України інтегруватися до Європейського Союзу, зусилля державної регуляторної політики варто спрямувати на зміни у веденні бізнесу як на ринку України, так і на ринку країн-членів ЄС. Необхідно спростити доступ до ринку ЄС через розвиток системи преференцій, посилення співробітництва для боротьби зі спільними загрозами, інтеграції у транспортні, енергетичні, телекомунікаційні мережі та європейський дослідницький простір, нові системи захисту та сприяння інвестиціям, підтримки інтеграції в глобальну економіку.

У цілому, ефективне функціонування економіки України можливе тільки, якщо буде сформована система правил ведення бізнесу, яка сприяє сталому соціально-економічному зростанню громадянина і країни в цілому. Ця система повинна включати як формально задекларовані норми, так і цивілізовані традиції ведення бізнесу. У нормативно-правовій базі зовнішньоторговельних відносин Україна — ЄС, необхідно адаптувати внутрішнє законодавство України хоча б до тих положень, які визначаються угодами СОТ та УПС. Необхідно створювати умови рівності доступу бізнесу як до вітчизняного ринку та і до ринку ЄС. Тут важливим є регулювання процесів державної допомоги підприємствам, обмеження лобіювання своїх інтересів та зловживанні в отриманні дер-

жавних преференцій. Для інтенсифікації потоку інвестицій в Україну треба створити більш сприятливі умови захисту права власності, тим самим даючи гарантії іноземному інвестору [4].

Тому надання переваги малому підприємництву як рушійю економіки та ізоляціоністський стосовно великого бізнесу підхід до формування соціально-політичної моделі розвитку підприємництва суттєво знижує перспективну міру безпеки підприємництва як явища взагалі. Знецінення, надмірна необ'єктивна критика і негативна увага першопочатково унеможливають створення перспективної соціально-політичної моделі безпеки підприємництва у двох аспектах: 1) розвиток великого бізнесу вбачається негативним явищем, яке обов'язково буде реалізовуватись за рахунок малого підприємництва; 2) повноцінний розвиток малого підприємництва можливий виключно через створення систем підтримки і співпраці з великим.

Тож, окремим перспективним напрямком розвитку соціально-політичної моделі формування безпеки підприємництва є концептуальне переосмислення ролі великого бізнесу в економіці та суспільному житті як політичними силами, так і громадськістю. Велике підприємство як рушій економічного розвитку заслуговує сьогодні на ретельну увагу з боку держави, особливо з точки зору загальнодержавної політики безпеки підприємництва.

Можна конкретизувати, що в нинішніх умовах головними перспективними напрямками формування та розвитку системи безпеки у сфері великого підприємництва в Україні є:

- компенсація наслідків та доцільне регулювання викривленого і непослідовного процесу приватизації;

- моніторинг та компенсація високих темпів інфляційних процесів;

- поліпшення несприятливого інвестиційного клімату;

- суттєве зниження монополізованості економіки;

- вдосконалення законодавчої бази для співпраці великого і малого бізнесу та виникнення ефективних конкурентоспроможних форм великого бізнесу;

- формування цілісного механізму державного регулювання та підтримки великого підприємництва (її отримують окремі регіони, галузі, об'єкти і в більшості випадків вона має експериментальний характер);

- приведення у відповідність з галузевими можливостями та стратегічно важливими для держави сферами податкового навантаження та формування необхідних податкових пільг для великих підприємств.

Для усунення надмірної монополізованості економіки України необхідно активно формувати перспективні конкурентоспроможні форми саме структур в Україні вже є, але процес їх формування проходить дуже повільно і вони не завжди успішні. Для активізації цього процесу варто спиратись на такі заходи:

- підготувати відповідні проекти нормативних та законодавчих актів і внести зміни в чинне вітчизняне законодавство щодо великого підприємництва;

- сприяти розвитку змішаної приватно-державної форми підприємництва (по відношенню до приватних структур змішані компанії користуються певними державними пільгами);

- стимулювати та підтримувати проведення НДДКР;

- надавати субсидії підприємствам пріоритетних галузей України (літакобудування, суднобудування, оборонна промисловість);

- встановити жорсткі технічні, санітарні та екологічні стандарти для імпоротної продукції;

- запровадити пільговий режим оподаткування стратегічно важливих підприємств;

- сприяти зміцненню банківської системи, яка відіграє провідну роль у формуванні та розвитку великого бізнесу;

- надати державну підтримку у вигляді податкових пільг, державних гарантій, державних замовлень;

- спростити механізми організації великих бізнес-структур;

- забезпечити належний правовий захист іноземним інвесторам, які зацікавлені у довгостроковому інвестуванні та ін.

Важливим для державної політики на сьогодні є виділення та розвиток перспективних для України форм великого підприємництва, вдосконалення нормативно-правової бази та методів державного регулювання діяльності великих підприємств, розроблення програми державної підтримки великого підприємництва. Саме ці аспекти дадуть змогу виявити закономірності функціонування великого підприємництва взагалі і внести практичні рекомендації щодо розвитку великих підприємств в Україні, враховуючи специфічні умови їх формування.

Список використаних джерел:

1. Гоцуленко Н. Кризис-менеджеры вне конкуренции / Н. Гоцуленко // Зеркало недели. — 2008. — № 46. — С. 10.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань регулювання підприємницької діяльності» № 523-VI від 18.09.2008 р. [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/523-17>.
3. Климова С. О. Особливості функціонування малого та великого бізнесу в сучасних умовах [Електронний ресурс]/С. О. Климова.— Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vcpi/TPtEV/2009_6/6_2009/4_Klimova.pdf.
4. Макобрій О. Вплив європейської інтеграції України на діяльність великого вітчизняного бізнесу: доповідь [Електронний ресурс]/О. Макобрій//Інститут Євроатлантичного співробітництва.— Вип.№ 9.— 2006.— Режим доступу: www.ieac.org.ua/pics/.../1140171748_ans.doc.
5. Марченко Ю. В. Безопасность предпринимательства в Украине: социально-политический контекст / Ю. В. Марченко // Современные исследования социальных проблем. Период. науч. издание.— Красноярск, НИЦ, 2012.— № 4 (12).— С. 128–139.
6. Механізми розвитку підприємництва в умовах посткризового відновлення економіки України: аналіт. доп. / Д. С. Покришка, Я. А. Жаліло, Д. В. Ляпін, Я. В. Белінська [та ін.].— К.: НІСД, 2010.— 72 с.
7. Павленко Н. В. Проблеми розвитку великого бізнесу в Україні / Н. В. Павленко // Бізнесінформ.— № 9.— 2011.— С. 21–23.
8. Саврас І. З. Велике підприємництво в умовах ринкової трансформації економіки України: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. економ. наук.: спец. 08.01.01 «економічна теорія» / І. З. Саврас.— Львів, 2004.— 21 с.

Стаття надійшла до редакції 27.02.2013 р.

Марченко Ю. В. Социально-политические перспективы развития системы безопасности крупных предприятий в Украине.

С точки зрения политологического дискурса анализируются проблемы и перспективы развития (становления) системы безопасности предпринимательства в Украине. Акцент делается на безопасности крупных предприятий, которые должны составлять фундамент основных рыночных институтов.

Ключевые слова: *предпринимательство, предприятие, безопасность, крупный бизнес, перспектива.*

Marchenko Y. V. Socio-political perspectives of development of the security system for large enterprises in Ukraine

From the political science point of view problems and perspectives of development (becoming) of the entrepreneurship security system in Ukraine are analysed. An accent is done on security of large enterprises which must make foundation of basic market institutes.

Keywords: *entrepreneurship, enterprise, security, large business, perspective.*